

Δελτίο Τύπου
Λουξεμβούργο, 13 Ιουνίου 2022

Ανεπαρκής η εποπτεία των συνοριακών ελέγχων εντός του χώρου Σένγκεν στη διάρκεια της πανδημίας

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς δεν διαθέτει τα σωστά εργαλεία, δεν ανταποκρίθηκε επαρκώς στον εποπτικό της ρόλο σε ένα πλαίσιο προκλήσεων για το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων που δημιούργησε η πανδημία COVID-19. Αυτό είναι το γενικό συμπέρασμα ειδικής έκθεσης που δημοσίευσε σήμερα το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ). Από τον Μάρτιο του 2020, τα κράτη μέλη επανέφεραν τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα. Ωστόσο, η εποπτεία των ελέγχων αυτών δεν ήταν ικανή να διασφαλίσει πλήρως την τήρηση των κανόνων Σένγκεν, οι οποίοι διευκολύνουν την ελεύθερη κυκλοφορία στην ΕΕ. Επιπλέον, οι ελεγκτές εφιστούν την προσοχή, αφενός, στην έλλειψη συντονισμού των ταξιδιωτικών περιορισμών που επέβαλλαν τα κράτη μέλη και, αφετέρου, στην ύπαρξη ασυνεπειών στην καθοδήγηση και στις συστάσεις της ΕΕ.

Κάθε πολίτης της ΕΕ έχει δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα εντός της επικράτειάς της. Η ελεύθερη αυτή κυκλοφορία διευκολύνεται από την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα του χώρου Σένγκεν, ο οποίος περιλαμβάνει 22 χώρες της ΕΕ και 4 εκτός ΕΕ και αποτελεί έναν χώρο μετακινήσεων χωρίς σύνορα εντός Ευρώπης. Εντούτοις, το εν λόγω δικαίωμα μπορεί να περιοριστεί για λόγους δημόσιας τάξης, ασφάλειας ή υγείας. Από το 2015, αρκετές χώρες της ΕΕ έχουν επαναφέρει τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα ως αντίδραση στη μεταναστευτική κρίση ή στις απειλές για την ασφάλεια (κυρίως τρομοκρατία). Τελευταία, στη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, πολλά κράτη μέλη έλαβαν μέτρα για τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της ΕΕ σε μια προσπάθεια περιορισμού της διασποράς του ιού. Σε περίπτωση επαναφοράς των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα του χώρου Σένγκεν, τα κράτη μέλη οφείλουν να ενημερώνουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία παραμένει αρμόδια για να αξιολογεί κατά πόσον οι προτεινόμενοι περιορισμοί συνάδουν με τη νομοθεσία της ΕΕ και δεν παραβιάζουν το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων.

«Η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων αποτελεί μία από τις τέσσερις θεμελιώδεις ελευθερίες της ΕΕ και βρίσκεται στον πυρήνα του ευρωπαϊκού εγχειρήματος από τη σύλληψή του. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή θα έπρεπε να είχε ελέγξει προσεκτικά αν οι περιορισμοί που επιβάλλονταν στη διάρκεια της πανδημίας COVID ήταν όλοι τους χρήσιμοι και δικαιολογημένοι», δήλωσε ο Baudilio Tomé Muguruza, Μέλος του ΕΕΣ και αρμόδιος για τον έλεγχο. *«Ευελπιστούμε ότι τα ευρήματα του ελέγχου μας θα συμβάλουν στις εν εξελίξει συζητήσεις σχετικά με την επανεξέταση του συστήματος Σένγκεν.»*

Σκοπός του παρόντος δελτίου Τύπου είναι η παρουσίαση των κύριων μηνυμάτων της ειδικής έκθεσης του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου. Το πλήρες κείμενο της ειδικής έκθεσης διατίθεται στον ιστότοπο eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Οι ελεγκτές εξέτασαν το σύνολο των 150 κοινοποιήσεων των κρατών μελών σχετικά με τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα που υποβλήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μεταξύ Μαρτίου 2020 και Ιουνίου 2021. Από αυτές, οι 135 σχετίζονταν αποκλειστικά με την COVID-19. Από την εξέταση αυτή προκύπτει σαφώς ότι οι κοινοποιήσεις δεν παρείχαν επαρκή στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι οι συνοριακοί έλεγχοι αποτελούσαν πράγματι μέτρο έσχατης ανάγκης, ή ότι ήταν αναλογικοί και περιορισμένης διάρκειας. Επιπλέον, η Επιτροπή δεν έχει κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει για συνοριακούς ελέγχους που επιβλήθηκαν πριν από την πανδημία. Επίσης, η Επιτροπή δεν έλαβε όλες τις εκθέσεις που έπρεπε να της διαβιβαστούν εντός τεσσάρων εβδομάδων από την άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα. Όπως και στην περίπτωση των μέτρων ελέγχου που επιβλήθηκαν εξαιτίας της μεταναστευτικής κρίσης και των απειλών για την ασφάλεια πριν από την πανδημία COVID-19, η Επιτροπή δεν ζήτησε πρόσθετα στοιχεία, ούτε εξέδωσε σχετική γνώμη. Η αξιολόγηση των ελεγκτών της ΕΕ είναι επομένως σαφής: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν προέβαινε στις ενδεδειγμένες εποπτικές ενέργειες, προκειμένου να εξακριβώνει κατά πόσον η επαναφορά των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα ήταν σύμφωνη με τη νομοθεσία Σένγκεν.

Μια άλλη δυσκολία που αντιμετώπισε η Επιτροπή ήταν τα όρια που θέτει το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο όσον αφορά την εποπτεία των ταξιδιωτικών περιορισμών λόγω της COVID-19. Μολονότι τα κράτη μέλη είναι αποκλειστικώς αρμόδια για την εφαρμογή των εν λόγω περιορισμών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να προωθή μια συντονισμένη προσέγγιση, ώστε να ελαχιστοποιείται ο αντίκτυπος στις διασυνοριακές μετακινήσεις εντός της ΕΕ. Για τον σκοπό αυτό εξέδιδε γενικώς έγκαιρη καθοδήγηση. Όμως, σύμφωνα με τους ελεγκτές, οι οδηγίες αυτές σχετικά με τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα δεν ήταν αρκετά πρακτικές και εφαρμόσιμες.

Η Επιτροπή επίσης ανέπτυξε πρωτοβουλίες για τον συντονισμό των μέτρων που επηρεάζουν την ελεύθερη κυκλοφορία. Μία από αυτές ήταν η πλατφόρμα «Re-open EU», που εγκαινιάστηκε την 1η Ιουνίου 2020 για να υποστηρίξει την ασφαλή επανέναρξη των ταξιδιών και του τουρισμού σε ολόκληρη την ΕΕ. Ωστόσο, ένα και πλέον χρόνο αργότερα, εννέα κράτη μέλη (Βουλγαρία, Δανία, Γερμανία, Εσθονία, Γαλλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Φινλανδία και Σουηδία) δεν είχαν ακόμη υποβάλει επικαιροποιημένα στοιχεία. Ομοίως, η προσπάθεια της Επιτροπής να αντισταθμίσει την έλλειψη μιας δομής διακυβέρνησης κρίσεων συστήνοντας την ομάδα ενημέρωσης για τον κορονοϊό δεν κατέληξε στην εφαρμογή συνεπούς προσέγγισης. Οι ελεγκτές της ΕΕ θεωρούν ότι οι ταξιδιωτικοί περιορισμοί που επιβλήθηκαν στη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 εξακολουθούσαν να είναι ασυντόνιστοι σε μεγάλο βαθμό και ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να κάνει τίποτα για να μη δημιουργηθεί ένα συνονθύλευμα από μεμονωμένα μέτρα, πολύ διαφορετικό μάλιστα από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

Γενικές πληροφορίες

Η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΕ) ορίζει ότι η ΕΕ οφείλει να παρέχει στους πολίτες της έναν «χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων». Οι πολίτες της ΕΕ θεωρούν την ελεύθερη κυκλοφορία ως μια ιδιαίτερα σημαντική κατάκτηση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η ελευθερία των πολιτών να μετακινούνται, να σπουδάζουν και να εργάζονται οπουδήποτε στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί το πλέον αναγνωρισμένο από τους πολίτες επίτευγμα της ΕΕ, πρώτο σε αναφορά σε σχετικές έρευνες σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, προηγούμενο ακόμη και του ευρώ ή της ειρήνης.

Η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων στην ΕΕ διαφέρει από την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα του χώρου Σένγκεν, η οποία σημαίνει ότι οι πολίτες μπορούν να μετακινούνται ελεύθερα εντός του χώρου Σένγκεν, χωρίς να υπόκεινται σε ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα. Γενικώς, οι πολίτες της ΕΕ απολαύουν ελεύθερης κυκλοφορίας σε ολόκληρη

την επικράτειά της, συμπεριλαμβανομένης της κυκλοφορίας προς και από κράτη μέλη της ΕΕ που δεν έχουν (ακόμη) καταργήσει τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα.

Η ειδική έκθεση 13/2022, με τίτλο «Ελεύθερη κυκλοφορία στην ΕΕ στη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 – Περιορισμένη η εποπτεία των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα και ασυντόνιστες οι δράσεις των κρατών μελών» είναι διαθέσιμη στον ιστότοπο του ΕΕΣ (eca.europa.eu).

Το ΕΕΣ σχεδιάζει επίσης να δημοσιεύσει εντός του έτους ειδική έκθεση σχετικά με τις πρωτοβουλίες της ΕΕ για τη διευκόλυνση των ασφαλών μετακινήσεων στη διάρκεια της πανδημίας COVID-19.

Το ΕΕΣ παρουσιάζει τις ειδικές εκθέσεις του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο της ΕΕ, καθώς και σε άλλους ενδιαφερόμενους, όπως στα εθνικά κοινοβούλια, σε παράγοντες του αντίστοιχου κλάδου και σε εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών. Στη συντριπτική πλειονότητά τους, οι συστάσεις που διατυπώνονται στις εκθέσεις του ΕΕΣ υλοποιούνται.

Επικοινωνία με τον Τύπο

Γραφείο Τύπου του ΕΕΣ: press@eca.europa.eu

- Vincent Bourgeais: vincent.bourgeais@eca.europa.eu - κιν.: (+352) 691 551 502
- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu - κιν.: (+352) 621 552 224
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu - κιν.: (+352) 691 553 547